

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

13 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

Pierwszy Prezes SN Małgorzata Manowska (przewodniczący)
SSN Mariusz Łodko (sprawozdawca)
SSN Krzysztof Wesołowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 13 marca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 7 marca 2022 r., I ACa 181/21,
w sprawie z powództwa M. S. i E. S.
przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.
o ustalenie ewentualnie o zapłatę,

- 1. oddała skargę kasacyjną;**
- 2. zasądza od Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz M. S. i E. S.
po 5400 zł z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za
opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po
upływie tygodnia od doręczenia pozwanemu odpisu niniejszego
wyroku.**

Mariusz Łodko
(M.K.)

Małgorzata Manowska

Krzysztof Wesołowski

UZASADNIENIE

M. i E. S. wnieśli pozew o ustalenie, że umowa kredytu zawarta przez powodów z Bankiem spółką akcyjną w W. jest nieważna, ewentualnie o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego 51 712 CHF i 969,38 zł wraz z bliżej określonymi odsetkami.

Wyrokiem z 21 grudnia 2020 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku oddalił powództwo.

Wyrokiem z 7 marca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie zmienił ten wyrok i ustalił, że umowa kredytu z 13 lipca 2007 r. zawarta pomiędzy M. S. i E. S. a Bank spółką akcyjną w W. jest nieważna oraz orzekł o kosztach postępowania.

Sąd drugiej instancji w zasadniczej mierze podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, że 13 lipca 2007 r. powodowie zawarli z pozwanym umowę kredytu. Kwota udzielonego kredytu wyniosła 62 881,78 CHF, z przeznaczeniem na zakup spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego w B. W § 5 ust. 2 umowy przyjęto, że w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie polskiej, zastosowanie znajdzie kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w [...] S.A. w dniu realizacji zlecenia. Kredyt mógł być wypłacony w walucie wymienialnej na finansowanie zobowiązań za granicą albo w walucie polskiej na finansowanie zobowiązań w kraju (§ 5 ust. 3). Odsetki od kredytu miały być pobierane w walucie kredytu (§ 6 ust. 1), a jego szacunkowy całkowity w dniu zawarcia umowy ustalono na 95 470,43 zł (§ 10 ust. 2), stosując kurs sprzedaży dewiz na podstawie Tabeli kursów obowiązujących w chwili rejestracji umowy w systemie informatycznym (§10 ust. 3). Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy pozwany miał pobierać odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej. Zabezpieczeniem kredytu była hipoteka zwykła w wysokości 62 881,78 CHF, hipoteka kaucyjna w wysokości 15 091,63 CHF, cesja praw z polisy oraz ubezpieczenia kredytowanego wkładu własnego.

Z ustaleń faktycznych wynika również, że spłata kredytu miała być realizowana w drodze potrącenia przez bank wierzytelności z umowy kredytu z rachunku walutowego kredytobiorcy (§ 13 ust. 1), przy czym w § 13 ust. 5 umowy strony postanowiły, że pozwany wyśle kredytobiorcy listem zwykłym raz na trzy

miesiące zawiadomienie o wysokości należnych spłat kredytu, na co najmniej 10 dni przed terminem ich płatności. Niespłatenie przez kredytobiorcę części albo całości kredytu w terminie określonym w umowie miało spowodować, że należność z tytułu zaległej spłaty stanie się zadłużeniem przeterminowanym i będzie mogła być przez pozwanego przeliczona na walutę polską, przy zastosowaniu kursu dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w banku w dniu, o którym mowa w § 13 ust. 3 umowy.

Zawarcie umowy zostało poprzedzone wnioskiem kredytowym powodów z 11 lipca 2007 r. Pozwany w ofercie miał kredyty złotowe, jak i w innych walutach wymienialnych. Podczas negocjacji kredytowych powodom zaoferowano w pierwszej kolejności kredyt złotówkowy, z której to oferty kredytobiorcy dobrowolnie zrezygnowali wybierając kredyt denominowany w CHF, składając przy tym stosowne oświadczenie oraz deklarując, że zostali poinformowani o ryzyku walutowym i ryzyku zmiany stopy procentowej.

Sąd drugiej instancji ustalił, że powodowie mieli do wyboru trzy rodzaje rachunków, z których mogła być dokonywana spłata kredytu – oszczędnościowo-rzeczniowy, walutowy i rachunek techniczny. Wybrali spłatę w CHF na rachunek walutowy. Do przeliczenia rat kredytu wyrażonych w walucie obcej na złote nie stosowano na podstawie Tabeli kursowej banku kursu sprzedaży dewiz. Powodowie mogli samodzielnie i niezależnego od pozwanego kupować CHF, a następnie wpłacać jej rachunek walutowy, z którego pozwany potrącał na poczet swoich wymagalnych wierzytelności odpowiednią kwotę. Mimo tego powodowie zapłacili też dwie raty kredytu w złotówkach.

Dnia 19 lipca 2007 r. pozwany wypłacił powodom 139 383,75 zł, stanowiącą równowartość 62 881,78 CHF, przeliczone po kursie kupna waluty 2,2166 zł, ustalonym w tabeli przez bank. Od 15 sierpnia 2007 r. do 20 grudnia 2019 r. powodowie wpłacili pozwanemu 51 712 CHF tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych, 812 zł tytułem ubezpieczenia wkładu finansowego oraz 157,38 zł tytułem ubezpieczenia pomostowego. Na 20 grudnia 2019 r. ich całkowite zadłużenie z umowy kredytu wyniosło 20 595,23 CHF, co po przeliczeniu kursem średnim NBP waluty z tej daty stanowiło równowartość 80 356,41 zł.

Z ustaleń faktycznych wynika również, że w trakcie negocjacji pozwany wyjaśnił powodowi istotę i mechanizm kredytu denominowanego w walucie obcej oraz różnice pomiędzy kredytem złotówkowym a denominowanym w walucie obcej. Powodowie zostali poinformowani o ryzykach jakie wiążą się z tego typu kredytem, tj. o ryzyku wynikającym ze zmian kursu waluty oraz zmiany stóp procentowych i ich konsekwencjach. Taki obowiązek informacyjny wynikał z wewnętrznej procedury produktowej przy oferowaniu kredytu hipotecznego [...].

Sąd Apelacyjny nie podzielił natomiast ustalenia Sądu pierwszej instancji, że powodowie byli świadomi ekonomicznych skutków umowy kredytu w przypadku znacznego wahania kursu franka szwajcarskiego. Przyznał rację powodowi, że materiał dowodowy – informacja o ryzyku walutowym i zeznania H. C. – nie pozwalał na tak jednoznaczne i kategoryczne wnioski.

Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że przedmiotem rozpoznania w postępowaniu apelacyjnym było włącznie żądanie główne oraz że powodowie legitymują się interesem prawnym w żądaniu ustalenia nieważności umowy na podstawie art. 189 k.p.c. Sąd Apelacyjny – odmiennie niż Sąd pierwszej instancji – przyjął, że strony nie łączyła umowa kredytu walutowego. Była to umowa kredytu złotowego z klauzulą waloryzacyjną wyrażoną w walucie obcej, która przewidywała wypłatę kredytu w walucie polskiej. Odniesienie do waluty denominacji stanowiło jedynie mechanizm waloryzacyjny, a przyjęte w umowie rozwiązanie nie naruszały zasady walutowości z art. 358 k.p.c. Dalej Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że zgodnie z wyrażoną w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe zasadą swobody dewizowej, w obrocie dewizowym wszystko co nie jest wyraźnie ustawowo zakazane jest dozwolone. Ustawa w zakresie obrotu między rezydentami – osobami fizycznymi mającymi miejsce zamieszkania w kraju oraz osobami prawnymi mającymi siedzibę w kraju wykluczała dokonywanie rozliczeń w walutach obcych (art. 9 pkt 15). Nie wprowadzała natomiast ograniczeń w ustalaniu zobowiązań w innej walucie niż waluta polska i w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony, co do zasady możliwe było wyrażanie zobowiązań pieniężnych w walucie obcej. Na podstawie § 5 ust. 3 pkt 2 umowy strony wyłączyły taką możliwość, jeżeli środki z kredytu miały być przeznaczone na sfinansowanie zobowiązań kredytobiorców w kraju. Kredyt został wypłacony w walucie polskiej, ponieważ powodowie środki z umowy kredytu mieli

przeznaczyć na sfinansowanie kupna własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego w B.

Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że raty spłaty kredytu miała być waloryzowane na podstawie Tabel kursowych Banku oraz że zakwestionowane postanowienia umowy kredytu, wprowadzające ryzyko kursowe, dotyczyły świadczenia głównego stron. Postanowienia określające główne świadczenia stron mogą być kwalifikowane jako niedozwolone postanowienia umowne na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., jeżeli zostały sformułowane niejednoznacznie. Taka sytuacja wystąpiła w sprawie, bowiem, kwestionowane przez powodów postanowienia umowy nie pozwalały na przeliczenie kwoty udostępnianego i następnie spłacanego kredytu. Umowa nie precyzowała zasad ustalania kursu waluty, w oparciu o określone formalnie, czy też obiektywne wskaźniki, pozostawiając pozwanemu wyłączną swobodę w tym zakresie. Pozwany zatem mógł jednostronnie i arbitralnie ustalać wiążący powodów kurs waluty do ustalenia wysokości zobowiązania i wpływać na wysokość ich świadczenia.

Sąd Apelacyjny odmiennie niż Sąd pierwszej instancji ocenił zakres udzielonych powodom informacji o ryzyku walutowym. Wyjaśnił, że z materiału dowodowego – z zeznań świadka H. C. – nie wynikało, że świadek pamiętał zarówno fakt zawarcia umowy z powodami, jak też zakres udzielonych im informacji. Nie potrafiła też wyjaśnić co przekazała powodom, jak też czy w 2007 r. procedury udzielania kredytu przewidywały obowiązek informowania o ryzyku kursowym. Zamieszczona we wniosku kredytowym informacja o ryzyku walutowym nie pozwalała natomiast na przyjęcie, że pozwany poinformował powodów w taki sposób, że mogli oni zorientować się w konsekwencjach finansowych związanych z wahaniami kursu franka szwajcarskiego. Przedstawiona informacja była blankietowa i nie obrazowała skutków ewentualnego wzrostu kursu waluty przy uwzględnieniu parametrów tej konkretnej umowy. Ponadto powodowie chcąc otrzymać kredyt nie mogli odmówić podpisania informacji o ryzyku walutowym niezależnie od tego, jakie dane zostały im przekazane. Sąd drugiej instancji wyjaśnił, że o ile ryzyko kursowe stanowi nierozzerwalną cechę obrotu walutowego, to abuzywności takich postanowień umownych wynika z niedopełnienia obowiązku pouczenia konsumentów o jego rozmiarze. Udzielone pouczenia i informacje

powinny umożliwić kredytobiorcom zrozumienie konstrukcji kredytu waloryzowanego do waluty obcej oraz ryzyka wynikającego z zawarcia takiej umowy, którego to obowiązku pozwany nie dopełnił. Pozwany nie wykazał także, że sporne postanowienia stanowiły efekt indywidualnych uzgodnień z powodami, zgodnie z brzmieniem art. 385¹ § 3 i 4 k.c.

Sąd drugiej instancji przyjął, że po wyeliminowaniu z umowy kredytu niedozwolonych postanowień na podstawie art. 385¹ § 2 k.c., powstałej w umowie luki nie można uzupełnić, co powoduje, że umowa nie zawiera mechanizmu stanowiącego podstawę do przeliczenia udostępnionego w CHF i następnie spłaconego kapitału wedle kursu CHF. Nie ma też możliwości określenia podstawy wartości rat kapitałowo-odsetkowych. Bez tych postanowień umowa nie ma koniecznych elementów ją charakteryzujących, a bez nich jest nieważna.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając wyrok w całości, zarzucił naruszenie prawa procesowego tj. art. 321 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., art. 227 w zw. z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c., art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Zarzucił też naruszenie prawa materialnego, tj. art. 189 k.p.c.; art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”) w zw. z art. 65 § 1 i § 2 k.c.; art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank.; art. 358¹ § 2 k.c.; art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank. w zw. z art. art. 385¹ §1 zd. 2 k.c.; art. 385¹ § 1 i § 3 w zw. z art. 385² k.c.; art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. oraz art. 4 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) i ust. 2 lit. c) załącznika do dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest niezasadna.

Zakaz orzekania ponad żądanie pozwu oznacza, że sąd nie może orzec o przedmiocie (świadczeniu, stosunku prawnym lub prawie) innym niż określony przez powoda nawet wtedy, gdy znajduje on potwierdzenie w przytoczonych

i ujawnionych w toku postępowania okolicznościach faktycznych (art. 321 § 1 k.p.c.). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że sprzeczne z naturą stosunku prawnego są m.in. postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta w rozumieniu art. 385¹ k.c. Skutków zastrzeżenia postanowień sprzecznych z naturą stosunku prawnego należy poszukiwać nie w art. 58 k.c., ale w przepisach o niedozwolonych postanowieniach umownych, które stanowią przepisy przewidujące inny skutek w rozumieniu art. 58 § 1 k.c. (zob. wyrok SN z 20 czerwca 2023 r., II CSKP 1476/22).

W judykaturze przyjmuje się też, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie, a skutek ten nie jest wynikiem unieważnienia umowy. Brak związania klauzulą abuzywną oznacza, że należy ją traktować tak jakby nigdy nie istniała, nie wywołuje wobec konsumenta żadnych skutków (nieskuteczność *ab initio* albo *ex tunc*). Konsument świadomy niewiążącego skutku niedozwolonego postanowienia umownego, może wyrazić następnie świadomą, wyraźną i wolną zgodę na związanie tym postanowieniem. Może też takiej zgody odmówić, co spowoduje nieskuteczność abuzywnego postanowienia. W konsekwencji bezskutecznością (nieważnością) będzie objęta cała umowa, jeżeli umowa kredytu nie może być wykonana bez niedozwolonego postanowienia.

Na podstawie art. 189 k.p.c. strona może żądać ustalenia przez sąd nieistnienia takiego stosunku prawnego w związku z jego nieważnością. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że żądanie ustalenia nieistnienia stosunku prawnego może być „w ramach skrótu myślowego” określone jako żądanie ustalenia nieważności umowy (zob. uchwałę SN z 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 14).

Powodowie w pozwie domagali się stwierdzenia nieważności umowy, a po oddaleniu powództwa przez Sąd pierwszej instancji, w apelacji zarzucili m.in.

naruszenie art. 189 k.p.c. W zaskarżonym wyroku Sąd drugiej instancji ustalił, że nieważna jest umowa kredytu mieszkaniowego z 13 lipca 2007 r., z uwagi na zamieszczenie w niej postanowień abuzywnych. Sąd drugiej instancji nie orzekł zatem o innym żądaniu niż zgłoszone przez powodów, a zarzut naruszenia art. 321 § 1 k.p.c. nie mógł odnieść skutku.

Chybiony jest także zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. Wykładnia interesu prawnego (art. 189 k.p.c.) w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z takiej umowy kredytu była już wielokrotnie przedmiotem rozstrzygnięć Sądu Najwyższego. Jest on pojmowany elastycznie, z uwzględnieniem celowościowej wykładni przepisu, konkretnych okoliczności danej sprawy, szeroko pojmowanego dostępu do sądów i tego, czy w drodze innego powództwa (powództwa o świadczenie) strona może uzyskać pełną ochronę (zob. wyroki SN: z 9 lutego 2012 r., III CSK 181/11; z 17 kwietnia 2015 r., III CSK 226/14; z 23 marca 2018 r., II CSK 371/17; z 26 maja 2021 r., II CSKP 64/21 oraz postanowienie SN z 12 lutego 2021 r., IV CSK 423/20). Jeżeli strona procesu cywilnego zamierza uzyskać stabilne rozstrzygnięcie co do istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego, co może dotyczyć zwłaszcza sytuacji, w których ze stosunku tego wynika większa liczba roszczeń lub jego ocena może mieć znaczenie dla wyniku innych postępowań sądowych między tymi samymi stronami, może – zgodnie z zasadą dyspozycyjności – żądać ustalenia prawa lub stosunku prawnego. Ocena tego żądania znajdzie wówczas wyraz w sentencji i będzie korzystać z prawomocności materialnej na zasadach ogólnych (zob. postanowienie SN z 23 kwietnia 2021 r., II CSK 9/21 oraz uchwałę SN z 14 marca 2014 r., III CZP 121/13).

Trafna jest zatem ocena Sądu drugiej instancji, że wyrok ustalający na podstawie art. 189 k.p.c. pozwoli uzyskać skuteczne prawnie potwierdzenie czy umowa kredytu wiąże strony oraz ostatecznie wyjaśni sytuację prawną powodów. Takiego skutku nie mogą oni uzyskać wnosząc powództwo o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego spełnionych świadczeń pieniężnych w wykonaniu umowy kredytu. Taki wyrok uwzględniający powództwo o zapłatę, z uwagi na zakres związania (art. 365 k.p.c.), nie usunie niepewności co do związania stron umową w pozostałym zakresie. Nie spowoduje również wygaśnięcia ustanowionych zabezpieczeń umowy, w tym hipoteki.

Chybiony jest również zarzut pominięcia przez Sąd drugiej instancji części materiału dowodowego. Z ustaleń faktycznych wynika, że Sąd Apelacyjny uwzględnił brzmienie § 13 ust. 1 umowy kredytu, bowiem podzielił i przyjął za własne ustalenia Sądu pierwszej instancji, że powodowie mieli spłacać raty kapitałowo-odsetkowe bezpośrednio w walucie waloryzacji, jak też, że dwie raty spłacili w złotych. Nie dochodzi do naruszenia powołanych przez skarżącego przepisów procesowych – art. 227 w zw. z art. 391 § 1 i art. 382 k.p.c. – jeżeli Sąd drugiej instancji dokonał trafnych ustaleń faktycznych, ale stosując prawo materialne, częściowo przyjął inne fakty jako podstawę rozstrzygnięcia. W takim wypadku skargę kasacyjną można skutecznie oprzeć na podstawie naruszenia prawa materialnego, chyba, że mimo błędnego uzasadnienia zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu (art. 398¹⁴ k.p.c.). Trafnie zarzuca skarżący Sądowi drugiej instancji, że oceniając postanowienia umowy odwołujące się do kursów waluty stosowanej przez pozwanego – zakwalifikowane przez ten Sąd jako abuzywne – pominął, że tylko wypłata kredytu nastąpiła po jej przeliczeniu z waluty denominacji na złote. Spłata kredytu, zgodnie z umową miała być dokonywana bezpośrednio w CHF, a więc bez konieczności jej przeliczenia na złotówki z uwzględnieniem kursów z tabel banku. Sąd *meriti*, wbrew twierdzeniom skarżącego nie pominął części materiału dowodowego, dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, a mankamenty jego oceny mogą opierać na podstawie naruszenia prawa materialnego, przez błędne jego zastosowanie (art. 398³ k.p.c.).

Uszło uwadze skarżącego, że od 7 listopada 2019 r. (zob. ustawę z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw; Dz.U. 2019 r. poz. 1469 z późn. zm.) treść uzasadnienia wyroku sądu drugiej instancji jest w wyczerpujący sposób uregulowana w art. 387 § 2¹ k.p.c. Przepis ten ma zastosowanie do uzasadniania wyroków wydanych od 7 listopada 2019 r., także w razie wszczęcia postępowania przed tym dniem (zob. art. 9 ust. 2 ustawy z 4 lipca 2019 r.). Artykuł 387 § 2¹ k.p.c. jest przepisem szczególnym względem art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. Nie jest zatem możliwe zarzucanie uzasadnieniu wyroku sądu drugiej instancji naruszenia art. art. 327¹ k.p.c., odnoszącego się aktualnie tylko do uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji może bowiem na tej płaszczyźnie dopuścić się jedynie uchybienia art. 387 § 2¹ k.p.c. Takiego skutku nie zmienia odwołanie się skarżącego do art. 391 § 1 k.p.c. Odrębne

określenie elementów uzasadnienia sądu drugiej instancji (art. 387 § 2¹ k.p.c.), wyłącza bowiem odpowiednie stosowanie przepisów o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji (art. 391 § 1 k.p.c.). Chybiony jest zatem zarzut naruszenia art. 327¹ § 1 pkt 1 i 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

Zwrócić też uwagę należy, że naruszenie przez sąd drugiej instancji zasad sporządzania uzasadnienia orzeczenia jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy skutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki SN: z 7 października 2005 r., IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, nr D, poz. 118; z 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10; z 11 marca 2020 r., I CSK 585/18; z 24 września 2020 r., IV CSK 32/19). Niezależnie jednak od tego, że zarzuty dotyczące usterek uzasadnienia zupełnie wyjątkowo mogą zostać uznane za skuteczną podstawę kasacyjną, to zarzut ten jest nietrafny w niniejszej sprawie. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny objął oceną poszczególne zarzuty apelacji i wyjaśnił, dlaczego uznał, zamieszczone w umowie klauzule waloryzacyjne za niedozwolone postanowienia umowy, które nie wiążą powodów i powodują niezwiązanie umową kredytu w pozostałym zakresie. Mimo ujawnionych przez skarżącego mankamentów uzasadnienia Sądu drugiej instancji, zaskarżone orzeczenie poddaje się jednak kontroli kasacyjnej, o czym też świadczą liczne zarzuty powołane w podstawach skargi kasacyjnej.

Formułowane przez skarżącego w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.) zarzuty naruszenia prawa materialnego zmierzają do wykazania, że Sąd drugiej instancji błędnie zakwalifikował umowę stron, jako umowę kredytu złotowego, podczas, gdy była to umowa kredytu walutowego, ponieważ kredyt taki może być wypłacony w innej walucie, niż ta w jakiej został oddany do dyspozycji kredytobiorcy. Skarżący zarzucał również Sądowi drugiej instancji błędne przyjęcie, że klauzule przeliczeniowe w zakresie, w jakim odwołują się do tabel kursów walut banku, stanowią klauzule waloryzacyjne, podczas gdy świadczenie pieniężne wyrażone jest w walucie obcej; że w klauzuli waloryzacyjnej miernikiem wartości nie może być ta sama obca waluta; że dotyczą one jedynie technicznego sposobu wykonania świadczenia przez bank i nie określają głównych świadczeń

stron umowy kredytu, a ewentualna bezskuteczność klauzul przeliczeniowych, nie uniemożliwia określenia rozmiaru świadczeń stron w walucie obcej i dalszego wykonywania umowy kredytu.

W ocenie skarżącego Sąd Apelacyjny dokonał również błędnej wykładni art. 385¹ § 1 i § 3 w zw. z art. 385² k.c., skutkującej nieprawidłowym ustaleniem przesłanek sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesu konsumentów, a w konsekwencji ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że klauzule przeliczeniowe w zakresie w jakim odwołują się do tabel banku są abuzywne. Skarżący zarzucił również, że Sąd drugiej instancji błędnie przyjął nieważność umowy jako konsekwencję uznania niedozwolonego charakteru postanowień przeliczeniowych umowy kredytu, podczas gdy umowa mogła być wykonywana bez postanowień abuzywnych bezpośrednio w walucie kredytu z zachowaniem ryzyka walutowego oraz, że zastosowanie tak daleko idącej sankcji narusza podstawowe zasady porządku prawnego, tj. zasadę równości, pewności prawa i proporcjonalności.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że można wyróżnić trzy rodzaje kredytów: indeksowany, denominowany i walutowy. W kredycie indeksowanym kwota kredytu jest wyrażona w złotych, w tej walucie jest wypłacana, ale zostaje przeliczona na walutę obcą po kursie kupna tej waluty, na zasadach określonych w umowie. W kredycie denominowanym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, wypłacona w złotych po przeliczeniu na podstawie klauzuli umownej po kursie kupna waluty. W kredycie walutowym kwota kredytu jest wyrażona w walucie obcej, w takiej walucie udostępniona kredytobiorcy i w takiej walucie również jest dokonywana spłata kredytu (zob. wyroki SN: z 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 405/22; z 27 marca 2024 r., II CSKP 1258/22). Tylko w kredycie walutowym roszczenie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy określone jest w walucie obcej w taki sposób, że kredytobiorca może żądać od kredytodawcy wypłaty kwoty kredytu w tej walucie. W dwóch pozostałych wypadkach żądanie kredytobiorcy w stosunku do kredytodawcy dotyczy wyłącznie waluty krajowej, a waluta obca pełni w tych umowach tę samą, „waloryzacyjną” funkcję. Kredyty indeksowany i denominowany w walucie obcej różnią się wyłącznie sposobem wyrażenia owej waloryzacyjnej

funkcji pełnionej przez walutę obcą (zob. wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22).

Z dokonanych ustaleń faktycznych, wiążących Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹³ § 2 *in fine* k.p.c. wynika, że powodowie planowali uzyskać kredyt na zakup mieszkania w Polsce za złotówki. W umowie wyraźnie przyjęto, że o ile kwota kredytu została określona w walucie denominacji, to jego wypłata mogła nastąpić wyłącznie w złotych, jeżeli kredyt miał być przeznaczony na finansowanie zakupu nieruchomości w kraju. Kredyt walutowy nie był od samego początku objęty zamiarem stron, a cel kredytu wykluczał jego pozorna formę walutową. Przyjętej przez Sąd *meriti* kwalifikacji umowy nie zmienia fakt, że raty kapitałowo-odsetkowe powodowie mieli spłacać w walucie kredytu. Powodowie nie zabiegali o pozyskanie środków walucie, bowiem zamierzony przez nich cel uzyskania kredytu był możliwy do zrealizowania w złotych. Pozyskanie przez nich środków w walucie wymagałoby podjęcia czynności wymiany waluty kredytu na złote, co generuje zbędne koszty i osłabia zamierzony cel uzyskania potrzebnych środków pieniężnych. Pozwany również był świadom tych zamiarów powodów, czego dowodzą postanowienia umowy, precyzujące możliwość wypłaty kredytu w walucie obcej wyłącznie na finansowanie zobowiązań za granicą. W umowie przyjęto zasadę, że środki na finansowanie zobowiązań w kraju wypłacane były w złotych. W takiej sytuacji frank szwajcarski stanowił jedynie podstawę określenia kwoty kredytu wyrażonej w walucie krajowej, a wolą stron nie było zawarcie umowy, na podstawie której powodom przysługiwałoby roszczenie o wypłatę kwoty kredytu w CHF. Cel kredytowania był znany skarżącemu jeszcze przed zawarciem umowy, zatem to nie powodowie decydowali o tym, czy wypłata nastąpi w walucie – jak w przypadku kredytów walutowych – a w konsekwencji o przeliczeniach walutowych na etapie wypłaty środków. Nieustalenie zgodnego zamiaru zawarcia umowy kredytu walutowego, wyklucza zatem kwalifikację umowy, sugerowaną przez skarżącego.

Prawidłowe są zatem wnioski Sądu *meriti*, że oceniana umowa nie podpada pod pojęcie umowy kredytu walutowego. Nieprzekonujące jest odmienne, subiektywne przekonanie skarżącego o innej kwalifikacji tej umowy niż przyjęta przez Sąd rozpoznający sprawę. W szczególności, że wykładnia oświadczeń woli dokonana na podstawie art. 65 § 1 i 2 k.c. stanowi wprost o pierwszeństwie zgodnego

zamiaru stron i celu umowy przed dosłownym jej brzmieniem, z uwzględnieniem kontekstu składanych oświadczeń woli, które to okoliczności Sąd drugiej instancji wnikliwie rozważył i doszedł do trafnych wniosków.

Chybione są zatem zarzuty naruszenia art. 69 ust. 1 i ust. 2 pkt 2 pr. bank. w zw. z art. 65 § 1 i § 2 k.c.; art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank.; art. 358¹ § 2 k.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego denominowanego w walucie obcej, określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 4 czerwca 2024 r., II CSKP 1213/22, i z 25 lipca 2024 r., II CSKP 1703/22). W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przyjmuje się, iż za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu głównego przedmiotu umowy w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Árpád Kásler i Hajnalka Káslerné Rábai przeciwko OTP Jelzálogbank Zrt, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Bogdan Matei i Ioana Ofelia Matei przeciwko SC Volksbank România SA, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Jean-Claude Van Hove przeciwko CNP Assurances SA, pkt 33, i z 20 września 2017 r., C-186/16, Ruxandra Paula Andriciuc i in. przeciwko Banca Românească SA, pkt 35). Za takie uznawane są klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne), jak i postanowienia odnoszące się do ustalonego w walucie obcej mechanizmu waloryzacji świadczeń (określane niekiedy jako „klauzule ryzyka walutowego”), które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy – konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększenia kosztu kredytu (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriciuc i in., pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44).

Sąd Najwyższy wypowiadał się na temat ścisłego powiązania klauzuli ryzyka walutowego i klauzuli *spreadu* walutowego, które to poglądy Sąd Najwyższy

w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną w pełni podziela. Klauzula ryzyka walutowego nie może funkcjonować bez klauzuli kursowej określającej przeliczenie zobowiązań stron celem ustalenia wysokości ich świadczenia. Z kolei klauzula *spreadowa* nie ma racji bytu w umowie, w której nie zastosowano mechanizmu przeliczeniowego i wynikającego z niego narażenia konsumenta na ryzyko kursowe. W konsekwencji klauzule te składające się na przyjęty w umowach kredytowych mechanizm przeliczeniowy są ze sobą ściśle powiązane, a ich rozszczępienie byłoby zabiegiem sztucznym (zob. wyroki SN: z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 8 listopada 2023 r., II CSKP 2099/22; z 7 lutego 2024 r., II CSKP 1045/22; z 21 lutego 2024 r., II CSKP 225/23).

Chybione są zatem zarzuty dotyczące naruszenia art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank. w zw. z art. art. 385¹ §1 zd. 2 k.c.; art. 385¹ § 1 i § 3 w zw. z art. 385² k.c. Klauzule kształtujące mechanizm indeksacji w ocenianej umowie kredytu są postanowieniami określającymi rozmiar głównych świadczeń stron. Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę kasacyjną powołane poglądy judykatury podziela w całości i odwołanie się przez skarżącego do starszych poglądów orzeczniczych nie ma racjonalnego uzasadnienia.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego dostatecznie już wyjaśniono, że określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem do tabel kursowych ustalanych przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i obciąża kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu (zob. np. wyroki SN z 26 maja 2022 r., II CSKP 650/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 48 i powołane tam orzecznictwo, i z 13 października 2022 r., II CSKP 864/22, OSNC 2023, nr 5, poz. 50). Takie postanowienia umowne, kształtując prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy są niedozwolone i nie wiążą konsumenta (art. 385¹ k.c., zob. wyroki SN: z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22; z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22; z 9 września 2022 r., II CSKP 794/22; z 28 października 2022 r., II CSKP 902/22). Zatem nie zasługują na uwzględnienie zarzuty naruszenia art. 385¹ § 1 i § 3 w zw. z art. 385² k.c.

W umowie kredytu denominowanego, kwota kredytu określona jest w walucie obcej i jak przewidziano jednocześnie w umowie stron, jej wypłata miała nastąpić w złotych. Eliminacja klauzuli przeliczeniowej w takiej umowie sprawia, że nie wiadomo, jaką kwotę powinien wypłacić bank. Oznacza to, że brakuje niezbędnego elementu konstrukcyjnego stosunku prawnego co oznacza, że w takiej sytuacji brakuje elementu koniecznego dla zawarcia umowy kredytu (zob. m.in. wyrok SN z 18 października 2023 r., II CSKP 122/23). W uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy przyjął, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Bez znaczenia jest zatem fakt, że wypłata powodom kredytu nastąpiła 19 lipca 2007 r., w dniu wskazanym przez powodów. Pozwany wypłacił środki z umowy kredytu – kilka dni po zawarciu umowy – po kursie wymiany kupna dewiz, ustalonym na podstawie tzw. tabeli kursów banku. Wniosek skarżącego, że powodowie znali kurs waluty w dacie uruchomienia kredytu nie ma odzwierciedlenia w ustalonym stanie faktycznym, którym Sąd Najwyższy jest związany. Bez znaczenia jest również fakt – pominięty przez Sąd drugiej instancji w ramach oceny prawnej żądania – że tabele kursowe banku miały zastosowanie wyłącznie na etapie wypłaty kredytu, skoro zgodnie z ustaleniami stron, spłata rat następowała w CHF i do tych rozliczeń nie miał zastosowania kurs sprzedaży dewiz z tabeli kursów banku. W przypadku kredytu denominowanego, eliminacja klauzuli przeliczeniowej już na etapie jego wypłaty powoduje, że zgodny zamiar stron takiej umowy nie może być zrealizowany, gdyż nie ma podstawy do ustalenia świadczenia banku.

Sąd Apelacyjny oceniając stosunek zobowiązaniowy łączący strony odmiennie też ocenił zakres udzielonych powodom informacji dotyczących ryzyka walutowego. W konsekwencji przyjął, że niedozwolone postanowienia umowne nie ograniczają się jedynie do abuzywnego mechanizmu przeliczenia waluty krajowej na walutę obcą, bez wskazania obiektywnych kryteriów oznaczania kursu waluty, ale też są wynikiem zastosowania w umowie klauzuli ryzyka zmiany kursu waluty, który w przypadku deprecjacji wartości waluty krajowej w stosunku do wartości waluty, w której denominowany jest kredyt, jej skutkami bez ograniczeń obciąża powodów.

W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono też, że klauzula ryzyka walutowego zastrzeżona w umowie kredytu denominowanego podlega kontroli pod kątem abuzywności, jeżeli jest nietransparentna, co należy oceniać z uwzględnieniem informacji udzielonych konsumentowi przed zawarciem umowy. Klauzula taka może być uznana za abuzywną, jeżeli nakłada na kredytobiorcę nieograniczone ryzyko walutowe, które nie zostało zrównoważone innymi postanowieniami umownymi (zob. np. wyrok SN z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22). Wypełnieniu obowiązku informacyjnego nie czyni natomiast zadość uzyskanie od klienta banku standardowego oświadczenia, potwierdzającego jego świadomość ryzyka walutowego, akcentującego jedynie kwestie formalne, bez należytej troski o rzeczywiste zapewnienie konsumentowi pełnej wiedzy o ekonomicznych skutkach spadku wartości waluty i wynikających z tego konsekwencji ekonomicznych. Twierdzenia skarżącego o dostatecznym zakresie przekazanych przez bank powodom informacji o skali ryzyka kursowego stanowią jedynie polemikę z oceną Sądu drugiej instancji. Pozwany powinien udowodnić, że postanowienia umowy określające główne świadczenia stron – w tym kształtujące szeroko pojęty mechanizm indeksacji umowy kredytu denominowanego do waluty obcej – zostały sformułowane zgodnie z art. 385¹ k.c. Blankietowa informacja o ryzyku walutowym, wbrew zarzutom skargi kasacyjnej, nie przedstawiała przejrzyście i zrozumiale dla powodów/konsumentów działania mechanizmu kursowego, pozwalającego powodom na oszacowanie wynikających z niego konsekwencji ekonomicznych. Daleko idącym uproszczeniem są twierdzenia skarżącego, że zrozumienie mechanizmu ryzyka walutowego oraz potencjalnej jego skali wymaga umiejętności przeprowadzenia prostej operacji matematycznej na „poziomie szkoły podstawowej”. W takim wypadku nie było bowiem przeszkód natury formalnej, aby pozwany, jako instytucja zajmująca się czynnościami bankowymi i ciesząca się społecznym zaufaniem, podjął trud poinformowania klientów o konsekwencjach finansowych wynikających z możliwych – nawet obiektywnie nieracjonalnych w dacie zawierania umowy – wahań kursu waluty denominacji kredytu. Wynikający z dyrektywy 93/13 system ochrony konsumenta zakłada bowiem, że jest on stroną słabszą w relacji z przedsiębiorcą, między innymi ze względu na stopień poinformowania. Jak wyjaśnił Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 10 czerwca 2021 r., C- 76/19,

BNP Paribas, kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, iż podpisując umowę kredytu denominowaną w obcej walucie, ponosi pewne ryzyko kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w wypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Ponadto przedsiębiorca musi przedstawić możliwe zmiany kursów wymiany walut i ryzyko związane z zawarciem takiej umowy (zob. też wyrok z 20 września 2018 r., OTP Bank i OTP Faktoring, C-51/17, pkt 75 i przytoczone tam orzecznictwo). Wynika stąd, że dla spełnienia wymogu przejrzystości informacje przekazane przez przedsiębiorcę powinny umożliwić przeciętnemu konsumentowi, właściwie poinformowanemu, dostatecznie uważnemu i racjonalnemu nie tylko zrozumienie, że w zależności od zmian kursu wymiany zmiana parytetu pomiędzy walutą rozliczeniową a walutą spłaty może pociągać za sobą niekorzystne konsekwencje dla jego zobowiązań finansowych, lecz również zrozumieć, w ramach zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej, rzeczywiste ryzyko, na które narażony jest on w trakcie całego okresu obowiązywania umowy – zawieranej w przeważającej liczbie wypadku na okres kilkudziesięciu lat – w razie znacznej deprecjacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie, względem waluty rozliczeniowej. W umowie kredytu denominowanego do waluty obcej, narażającej konsumenta na ryzyko kursowe, nie spełnia wymogu przejrzystości przekazywanie temu konsumentowi informacji, nawet licznych, jeżeli opierają się one na założeniu, że równość między walutą rozliczeniową a walutą spłaty pozostanie stabilna przez cały okres obowiązywania tej umowy. Jest tak w szczególności wówczas, gdy konsument nie został powiadomiony przez przedsiębiorcę o kontekście gospodarczym mogącym wpłynąć na zmiany kursów wymiany walut, tak że konsument nie miał możliwości konkretnego zrozumienia potencjalnie poważnych konsekwencji dla jego sytuacji finansowej, które mogą wynikać z zaciągnięcia kredytu denominowanego w walucie obcej. W tym kontekście trafne są wnioski Sądu Apelacyjnego, że niewystarczający był zakres udzielonych informacji o skali ryzyka kursowego, przekazanych przez bank powodom przy zawieraniu umowy kredytu. W konsekwencji, nawet uwzględniając, że powodowie mogli zgodnie z umową od samego początku spłacać raty w walucie, klauzula ryzyka walutowego wyrażona przez oznaczenia kwoty kredytu, a następnie rat kapitałowo-odsetkowych w walucie, może być uznana za abuzywną, jeżeli

nakłada na kredytobiorcę nieograniczone ryzyko walutowe, które nie zostało ono zrównoważone innymi postanowieniami umownymi. Konsekwencją tego jest bezskuteczność całego mechanizmu przeliczeniowego, odnoszącego się do waluty denominacji. Zatem zaskarżone orzeczenie, mimo częściowo błędnego uzasadnienia odpowiada prawu.

Sąd Najwyższy w uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, wyjaśnił, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Stanowisko to odzwierciedla dominujący w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że w przypadku umowy kredytu indeksowanego kursem CHF, po wyeliminowaniu z niej klauzul przeliczeniowych, nie jest możliwe utrzymanie takiej umowy w mocy. W takiej sytuacji nie jest bowiem możliwe określenie zgodnego z wolą stron rozmiaru wzajemnych świadczeń, a przede wszystkim wysokości zobowiązania konsumenta względem banku. Postanowienia określające główne świadczenia stron podlegają bowiem kontroli z punktu widzenia abuzywności tylko wówczas, gdy są niejednoznaczne (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.). W przeciwnym razie zasady ochrony konsumenta muszą ustąpić jednoznacznej woli stron. Jeżeli jednak postanowienia te są niejednoznaczne, to w efekcie nie ma zgodnych oświadczeń woli obu stron co do związania się umową o określonej treści. Nie istnieje więc konsens w zakresie głównych świadczeń, który z perspektywy art. 385¹ § 1 k.c. podlegałby ochronie. Stąd też wynika skutek w postaci braku związania umową w pozostałym zakresie, skoro nie są uzgodnione główne świadczenia stron, a więc elementy konstrukcyjne umowy, przesądzające o charakterze (istocie) danego stosunku prawnego (zob. wyrok SN z 13 października 2022 r., II CSKP 864/22, OSNC 2023, nr 5, poz. 50, i powołane tam orzecznictwo). Chybione jest także odwołanie się skarżącego do art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. Na jego podstawie bank ma uprawnienie do samodzielnego, jednostronnego ustalania i publikowania kursów walut w tabelach walut obcych kursowych. Nie stoi to jednak na przeszkodzie badaniu abuzywności postanowień umowy, odsyłających do tabelarycznego kursu stosowanego przez bank. Błędne jest zatem stanowisko, że jednostronne ukształtowanie na tej podstawie sytuacji prawnej drugiej strony umowy, nie podlega badaniu w kontekście klauzul niedozwolonych (zob. wyrok Trybunału

Sprawiedliwości UE z 21 grudnia 2021 r., C-243/20 oraz postanowienia SN: z 25 kwietnia 2024 r., I CSK 1541/23; z 28 września 2023 r., I CSK 6347/22, i z 30 marca 2023 r., I CSK 2897/22).

W powołanej uchwale całej Izby Cywilnej z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, Sąd Najwyższy przyjął też, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Oznacza to, że nie jest możliwe wypełnienie powstałych w umowie luk po usunięciu z niej abuzywnej klauzuli waloryzacyjnej przez odwołanie się m.in. do art. 358 § 2 k.c. czy art. 24 ust. 3 ustawy o NBP. Trafne jest stanowisko Sądu Apelacyjnego, że skutkiem stwierdzenia abuzywności postanowień przeliczeniowych odwołujących się do waluty obcej nie ma możliwości określenia kwoty kredytu, jaką powinien pozwany udostępnić w złotych. Wprawdzie zasadnie zarzuca skarżący, że umowa kredytu określała zasady spłaty rat kredytu bezpośrednio w CHF, zatem abuzywność postanowień przeliczeniowych z odwołaniem do tabel banku nie ma wpływu na taki sposób wykonania zobowiązania. Powyższa okoliczność nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro w przypadku umowy kredytu denominowanego eliminacja klauzuli przeliczeniowej już na etapie jego wypłaty powoduje, że zgodny zamiar stron takiej umowy nie może być zrealizowany – nie ma podstawy do ustalenia świadczenia banku. Zwrócić uwagę należy też, że umowa nie może być wykonana w walucie CHF z zachowaniem ryzyka walutowego, bowiem jak wyjaśnił Sąd *meriti* pozwany bank nie wypełnił wobec powodów obowiązków informacyjnych dotyczących ryzyka kursowego, co uzasadniało uznanie jej za abuzywną (art. 385¹ § 1 k.c.).

Uwzględniając powództwo Sąd nie naruszył też zakazu nadużywania prawa (art. 5 k.c.). Celem dyrektywny 93/13 jest ochrona konsumenta, który jest podmiotem słabszym w relacji z przedsiębiorcą. Roszczenie powodów wywodzone z dyrektywy 93/13 nie narusza jej celów, jeżeli zmierza do ochrony konsumenta przed zamieszczeniem w umowie niedozwolonych postanowień umownych. Pozwany, umieszczając w umowie kredytu postanowienia kształtujące prawa i obowiązki

konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne), nie może powoływać się na nadużycie przez konsumentów ich prawa podmiotowego, tylko dlatego, że realizują swoje ustawowe uprawnienia. Sankcją oddalenia powództwa na podstawie art. 5 k.c. może być objęcie wykonanie przez stronę przysługującego jej prawa podmiotowego w sposób naruszający fundamentalne wartości, których urzeczywistnieniu ma służyć prawo. Powoływanie się na przepisy dyrektywy 93/13 sprzecznie z jej celem może stanowić nadużycie prawa, ale taka sytuacja w sprawie nie wystąpiła.

Z tych względów chybione są zarzuty naruszenia art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 111 ust. 1 pkt 4 pr.bank. oraz art. 4 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich i ust. 2 lit. c) załącznika do dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i ust. 2 pr.bank. oraz w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 w zw. z art. 5 k.c. oraz art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych obciążył skarżącą kosztami postępowania kasacyjnego.

Mariusz Łodko

Małgorzata Manowska

Krzysztof Wesołowski

[wr]

[r.g.]